

A történelmi egyházak vezető testületei közül a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia az első, amely e dokumentumkötet közzétételének támogatásával a nyilvánosság elé tárja az 1956–1957-es évből jelenleg fellelhető legteljesebb iratanyagát.

A közölt dokumentumok világosan megmutatják, hogy az 1956–1957-es év fordulópont volt a Magyar Katolikus Egyház és a szocialista rezsim viszonyában. A Kádár-éra ugyanis felismerte, hogy a Rákosi-féle fizikai terror nem zilálja szét kellőképpen az egyház egységét. Kállay Gyula, Horváth János és Miklós Imre vezetésével ezért került sor az adminisztratív diktatúra rendszerének kidolgozására, amelyben viszonylagossá tették a jó és a rossz határvonalát, és ezzel fokozatosan sarokba szorították a magyar egyház vezetését.

A kötet számos, eddig nem ismert dokumentumot hoz napvilágra, amely rámutat például Mindszenty József és Grósz József önértelmezésének különbségére, betekintést ad a kalocsai érsek személyes feljegyzéseibe, és azon döntések hátterét is megvilágítja, amelyeknek eddig csak eredményét ismerhette a kortárs, a kutató vagy az olvasó. A bevezető tanulmány segítségével világosan felismerhető, hogy az Opus Pacis 1957-es megalapításával a püspöki testület hatástalanította egy esetleges egyházszakadás pártállami kirobbanását.

A forrásgyűjtemény hatástörténetében legjelentősebb dokumentuma az az 1957. január 21-én kiadott szentszéki dekrétum, amely az idegen egyházmegyékből állami kényszer hatására egyházkormányzati pozícióba került békepapok helyzetét szabályozza. Ennek ellenpontjaként született meg az 1957. évi 22. számú törvényerejű rendelet, amely pontosan azoknak az egyházi hivataloknak a betöltését kötötte állami hozzájáruláshoz, amelyekre a szentszéki dekrétum alkalmatlannak mondta a név szerint felsorolt békepapokat. És ne feledjük! Ez a Miklós Imre által készített törvény szigorúbb volt Rákosi Mátyásnak az egyházkormányzatot érintő állami rendelkezéseinél, majd ennek hatáskörét terjesztették ki a protestáns és zsidó felekezetekre, és hagyták érvényben 1989-ig!

A kötet ugyanakkor a többszörös jubileumok kapcsán tisztelgés az 1911-ben pappá szentelt, 1951-ben bebörtönzött, 1956-ban szabadlábra helyezett és 1961-ben elhunyt Grósz József személye előtt. A kalocsai érsek feljegyzései szemléletesen tárják elénk, hogy 1956-os szabadulása után miként alakult egyház- és társadalomszemlélete. Emellett a források nyomán újabb ismeretekkel gazdagodunk annak a képnek az összeállításához, amelyet eddig csak 1944–1946-os naplójegyzetei valamint peranyagának ismerete alapján tudtak megfesteni róla.

A kötetet ajánljuk mindazoknak, akik nem csupán belügyi jelentések, hanem belső, egyházi források alapján szeretnék megismerni a múltat, és akik meg akarnak erősödni abban a felismerésben, hogy az egyház elsősorban nem szociológiai csoport, hanem teológiai valóság, Isten – viharoktól ostromolt – népe.

DOKUMENTUMOK
GRÓSZ JÓZSEF KALOCSAI ÉRSEK
HAGYATÉKÁBÓL
1956–1957

KÁLMÁN PEREGRIN OFM

DOKUMENTUMOK GRÓSZ JÓZSEF KALOCSAI ÉRSEK HAGYATÉKÁBÓL 1956–1957

KÁLMÁN PEREGRIN OFM

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
HAMVAS BÉLA KULTÚRAKUTATÓ INTÉZET